

N:o 58.

Ank. till Riksd. kansli den 28 april 1905, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändringar i lagen om försäkringsrörelse.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 22, hafva herrar *S. Palme* och *C. Wallis* anført:

»I det närmaste ett årtionde hade förflutit under nästan ständiga förarbeten, innan den efterlängtnade försäkringslagen den 24 juli 1903 kunde till efterrättelse utfärdas.

Förhandlingarna angående de olika, under dessa förarbeten framkomna förslag hade varit ganska lifliga och meningarna bland fackmännen hade varit rätt skiljaktiga äfven beträffande vissa delar af det definitiva förslag, som förelades 1903 års Riksdag. Men alla invändningar, om än så berättigade, tystnade, alla meningsolikheter, om än så betydande, föllo inför den allmänna tillfredsställelse och känsla af trygghet, som den slutliga af Riksdagen antagna försäkringslagen medförde.

Under den tid, som sedan dess förflutit, har de svenska försäkringsbolagens uppmärksamhet i främsta rummet varit riktad på det ingalunda lätta värfvet att noggrant inrätta sig efter alla de stadganden, som i lagen upptagas, och att uppställa och formulera de grunder för etthvert bolags försäkringsrörelse, hvarpå jämlikt lagen vederbörlig fastställelse erfordras.

Därunder hafva hos fackmän uppstått betänkligheter mot än den ena än den andra af lagens föreskrifter. Men då en nyss antagen lag icke utan tvingande skäl bör ändras, synas eventuella önskingar i berörda hänseenden hafva bordlagts i afvaktan på, att en längre tids arbete under den nya lagen skall kunna samla och gifva bestämdare form åt önskemålen.

Emellertid har, genom en kunglig stadfästelse af en lifförsäkringsanstalts grunder, en fråga uppkommit, hvilken dels berör försäkringslagens centralaste del, dels är af sådan natur, att ett uppskof med dess afgörande kan medföra vissa faror för det svenska lifförsäkringsväsendets lugna och solida utveckling.

Den lifförsäkringsafgift eller premie, som af en anstalt upptages, för att en viss summa skall vid den försäkrades död*) utbetalas, erlägges merendels i årligen förfallande lika stora belopp. Då risken för anstalten att för en viss försäkring få utbetala försäkringssumman stiger med den försäkrades stigande ålder, måste den ständigt lika stora premien blifva en slags medelpremie, till en början större, men längre fram mindre än själfva årsrisken.

Af årspremien åtgår en del att täcka bolagets omkostnader, en annan del att täcka årsrisken för försäkringen, d. v. s. dödsfallsutbetalningar under året, medan återstoden reserveras för kommande behof. Det sålunda uppkommande, år efter år stigande, reserverade beloppet kallas *premiereserv* för den ifrågavarande försäkringen, och summan af alla de enskilda försäkringarnas premiereserver utgör försäkringsanstaltens premiereserv.

På en solidt beräknad och afsatt premiereserv, som är placerad i säkra valutor, hvilka på ett tillfredsställande sätt förvaras, beror i främsta rummet ett lifförsäkringsbolags trygghet. Den svenska försäkringslagen uppställer fullt betryggande bestämmelser beträffande valutornas beskaffenhet och förvaring, men att själfva beräkningsgrunderna icke äro tillräckligt skarpt uppdragna, därom vittnar den nyss antydda nådiga stadfästelsen.

För att tydliggöra innebörden af de grunder, som för ifrågavarande anstalt vunnit stadfästelse, är det nödvändigt att nämna några ord om beräkningen af premiereserven.

För att lämna medel till täckandet af en lifförsäkringsanstalts om-

*)

kostnader, innefattar hvarje af de premier, som återfinnas i ett lifförsäkringsprospekt och hvilka kallas *bruttopremier*, ett s. k. kostnads- eller bruttotillägg. Resten af premien kallas *nettopremie* och är afsedd att, med tillämpning af antagen dödlighetstabell och räntefot, jämnt motsvara risken.

Nu stadgas i försäkringslagens 121 §, att premiereserven för lifförsäkringar skall »minst uppgå till skillnaden mellan kapitalvärdet af bolagets förbindelser på grund af löpande lifförsäkringar och kapitalvärdet af de nettopremier, som lifförsäkringstagarne må hafva att ytterligare erlagga». Härigenom är, enligt allmän uppfattning bland mest kompetenta fackmän samt enligt uttalande af kommentatorn till den bästa hittills utgifna lageditionen, fastslaget, att det är den s. k. *nettopremiemetoden*, som skall komma till användning vid beräkning af premiereserven.

Denna metod innebär, för att använda ett ofta, om än oegentligt formuleradt uttryck, att vid sådan beräkning ingen hänsyn får tagas till anstaltens omkostnader. Då de kostnader, som en lifförsäkringsanstalt måste vidkännas för anskaffandet af försäkringar, äro ganska betydande, ligger det nära till hands, att en yngre och kapitalsvagare försäkringsanstalt önskar icke på en gång, utan efter hand, under loppet af några år afskrifva dessa kostnader. Metoder finnas, enligt hvilka hänsyn därtill direkt tages vid beräkningen af premiereserven, hvilken därigenom till en början blir mindre, men småningom efter vissa grunder stiger till det normala. Dylika metoder hafva hos oss, efter namnet på uppfinnaren af den förnämsta metoden, kallats *zillmering*. I full öfverensstämmelse med det, som utan tvifvel varit lagstiftarens afsikt, innebär den svenska försäkringslagens anda och mening, att *zillmering* icke må användas för beräkning af premiereserven. Detta framgår äfven af den omständigheten, att lagstiftaren behjärtat ofvannämnda svårighet för unga bolag och i lagens 48 och 99 §§ medgifvit, att »kostnad, som under loppet af ett räkenskapsår användts till anskaffande af nya lifförsäkringar, må i balansräkning uppföras såsom tillgång, dock icke till högre belopp än en och en half procent af summan af de under året anskaffade — — — lifförsäkringar». Men lagen fogar därtill vissa villkor, nämligen dels att dylik anskaffningskostnad skall »afskrifvas med minst en femtedel för hvarje år», dels att, så länge dylik afskrifning ej fullständigt gjorts, ej må till utdelning användas mera än fem procent å aktiekapitalet.

Att sålunda en dylik post kan få upptagas såsom tillgång betyder ingenting annat än att lagen, för att i vissa fall underlätta bok-

sluts uppgörande, medgifver en form af hvad som i vårt land, om ock oriktigt, kallats zillmering. Men själfva detta alldeles bestämda medgifvande synes gifva vid handen den begränsning, som lagen stadgar för anskaffningskostnadernas successiva amortering.

Den 28 oktober 1904 har Kungl. Maj:t för svenska liffförsäkringsanstalten Oden stadfäst här i utdrag bifogade grunder för anstaltens beräkningar.

Af grunderna framgår, att anstaltens nettopremier under de första fem försäkringsåren äro väsentligt lägre än under de följande åren. Då emellertid bruttopremierna äro lika under hela försäkringstiden, uppstår under de första fem åren ett öfverskott af »6,72 pr mille af försäkringssumman», afsedt att »täcka anskaffningskostnaden», enligt uppgift af Odens aktuarie, beräknadt »till ett belopp af 30 kronor för 1,000».

Att de nettopremier, som Oden sålunda framställer, verkligen äro ett slags nettopremier, låter sig icke bestridas, och försäkringsinspektionen och Kungl. Maj:t äro tydligen af denna åsikt, stödjande sig sannolikt på den omständigheten, att i den svenska försäkringslagen icke finnes den definition på nettopremie, som tydligen hade bort suppleras stadgandet i 121 § om beräkningen af premiereserven.

Om man emellertid jämlikt sagda paragraf beräknar Odens premiereserv, finner man, hvilket för liffförsäkringsmatematikern är en tydlig sak, att Odens premieberäkningsmetod verkar med afseende på premiereserven såsom en högst betydande och högst betänklig zillmering. Medan lagen medgifver upptagandet såsom tillgång af anskaffningskostnader på $1\frac{1}{2}$ procent af försäkringssumman, verkar Odens metod som en fördubbling af denna procent. Medan lagen föreskrifver högst fem års amortering för anskaffningskostnaderna, fördelar Oden anskaffningskostnaderna på hela premiebetalningstiden. Och detta utan att lagen förebygger det. Ja, intet hinder skulle enligt lagen förefinnas för Oden att, jämte sin egen mera dolda 3-procent-zillmering, tillgripa den lagtillåtna, öppna $1\frac{1}{2}$ procents-zillmeringen.

Lyckligtvis är Oden en liffförsäkringsanstalt, som ledes af hederliga och sakkunniga män, och lyckligtvis har Oden, utöfver premiereserven, andra fonder, som åtminstone bidra till anstaltens soliditet. Men om icke dessa garantier funnos, skulle det af anstalten använda systemet kunna leda till de allra betänkligaste följder.

Ett par exempel skall klargöra betydelsen af Odens system.

Vid sammanträde med svenska aktuariereforeningen den 20 och 23 sistlidne december meddelade fil. lic. H. Lundgren några af honom uträknade sammanställningar mellan premiereserven under olika försäkringsår för en vid inträdet 30-årig försäkringstagare under förutsättning, att

- A. vanlig beräkningsmetod följdes
 B. Odens » »

Premiereserven

för en vid inträdet 30-årig försäkringstagare.

1,000 kronors vanlig lifförsäkring med lifstidspremie.

Försäkrings- år	Premiereserven vid slutet af försäkringsåret		Skillnad (=för liten premiereserv enligt Odens metod)
	Vanlig beräkningsmetod	Odens beräkningsmetod	
1	9,76	4,36	5,40
2	20,02	9,00	11,02
3	30,63	13,75	16,88
4	41,51	18,52	22,99
5	52,84	23,48	29,36
6	64,50	35,50	29,00
7	76,38	47,75	28,63
8	88,38	60,12	28,26
9	100,81	72,94	27,87
10	113,49	86,01	27,48
15	180,30	154,90	25,40
20	254,50	231,40	23,10
25	336,38	315,83	20,55
30	423,54	405,70	17,84
35	514,20	499,14	15,06
40	605,23	593,07	12,16
45	690,26	680,66	9,60
50	763,73	756,43	7,30

Dessa siffror tala ett alldeles tydligt språk beträffande den mindre soliditeten hos det af Oden använda beräkningssättet.

Med tillämpning af denna jämförelse på en större grupp försäkringar, ett helt lifförsäkringsbolag, har licentiaten Lundgren funnit nedan upptagna sammanställningar, under antagande att i en lifförsäkringsanstalt årligen inträda 30-åriga lifförsäkringstagare med försäkringar af samma art, som nyss nämndes, för en miljon kronor om året.

Totala premiereserven för hela bolaget vid slutet af hvarje försäkringsår.

Försäkrings- år	Vanlig beräkningsmetod	Odens beräkningsmetod	Skillnad (= för liten premiereserv enligt Odens metod)
1	12,850	7,540	5,310
2	35,730	19,100	16,630
3	69,060	35,890	33,170
4	113,160	57,460	55,700
5	168,380	83,920	84,460
6	235,120	122,250	122,870
7	313,650	172,740	140,910
8	404,150	235,560	168,590
9	506,890	311,010	195,880
10	622,220	399,430	222,790

Efter fem år vore alltså med Odens metod anstaltens hela premiereserv icke fullt hälften så stor, som om den vanliga beräkningsgrunden hade användts och ännu efter 10 år endast 64 procent däraf.

Fil. doktor N. Ekholm har verkställt och i försäkringsmannaföreningen framvisat en approximativ beräkning af den skillnad, som skulle uppstå i premiereserven för Svenska Lifförsäkringsbolaget, ifall detta bolag, i stället för sin nu använda beräkningsmetod, tillämpade Odens metod. Han fann, att sagda bolag i så fall skulle kunna minska

sin fond med 2—2¹/₂ miljoner kronor. Då nu bruttopremierna i de bägge bolagen äro hvarandra tämligen lika, kom doktor Ekholm till följande slutsats: Antingen är fonden (premierreserven) enligt nettopremiemetoden för stor eller enligt Odens metod för liten för den nödiga soliditeten. Någon annan möjlighet finnes icke.

Följande exempel torde måhända ytterligare förtydliga det äfventyrliga i den åt Oden sanktionerade metoden.

En sedan flera år existerande lifförsäkringsanstalt antages ha i sitt prospekt en tariff för vanlig lifstidsförsäkring med lifstidspremier, beräknade på vanligt sätt under förutsättning af hela tiden konstanta nettopremier och konstant bruttotillägg. Anstalten har hittills afsatt full reserv enligt vanliga grunder. Efter lagens tillkomst anmäler anstalten emellertid, att den under de 5 första åren uppbär en lägre nettopremie än den ursprungligen beräknade och under de återstående åren en däremot svarande högre, samt att belastningen under de 5 första åren beräknats högre och under den återstående tiden lägre, efter sådan grund att bruttopremien blir konstant och lika stor som tillförene beräknats. Däraf blir en följd, att anstalten hädanefter afsätter en mindre reserv än hittills, detta dock beroende allenast af en fiktion beträffande nettopremiernas och belastningens respektive värden.

Med de exempel, som här anförts, torde klarligen vara ådagalagdt, att skillnaden i soliditet är högst betydande mellan två i öfrigt lika bolag, af hvilka det ena tillämpar Odens metod för premierreservens beräkning, det andra tillämpar den vanliga metoden. Denna skillnad kan bli ödesdiger, ifall den mindre solida beräkningsmetoden tillämpas af ett bolag, där ledningen är mindre god, mindre samvetsgrann och hederlig än i Oden.

Den djupa indignation, som inom fackkretsar uppstått med anledning af meranämnda stadfästelse, har icke vänt sig mot Oden utan mot den använda metoden.

Dennas teoretiska berättigande under bestämda villkor har visserligen fått sitt erkännande från ett och annat håll. Men de praktiska konsekvenserna af metodens tillämpning, den hotande insolvensen, godtyckligheten, farorna för ett högst skadligt uppdrifvande af anskaffningskostnaden, af hvilkas höjd ett bolag enligt Odens metod är tämligen oberoende, allt detta och mycket mera har gjort den opartiska svenska försäkringsvärlden så godt som enhällig i sitt fördömande.

Det har sagts, att, då lagen intet innehåller om huru nettopremierna skola beräknas, och då Odens premier dock äro en slags nettopremier, Kungl. Maj:t icke haft fog att vägra fastställelse. Däremot har framhållits, att Kungl. Maj:t jämlikt försäkringslagens 2 § har att pröfva hvarje försäkringsanstalts grunder för dess försäkringsrörelse och därvid efterse, »om och i hvad mån särskilda bestämmelser därutöfver må, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, erfordras».

Vidare har framhållits, att stadfästelsen af Odens grunder icke innebär något medgifvande, att anstalten i all framtid kan tillämpa dessa grunder, ty finner försäkringsinspektionen dessa »stadfästa grunder icke längre vara betryggande», så kan inspektionen, jämlikt försäkringslagens 136 § anmäla därom hos Konungen, »som, där så pröfvas erforderligt, förelägger bolaget att inom viss tid vidtaga åtgärder för rättelses vinnande».

Härmed må emellertid vara hur som helst, allmänna meningen inom kompetenta och opartiska fackkretsar är, att lagen i hög grad tarfvar en snar förändring, så att dels nu rådande ovisshetstillstånd å här afsedt område upphör, dels stadfästelse å osolida beräkningsgrunder förebygges.

Då vi undertecknade i allo delar dessa åsikter, tillåta vi oss härmed vördsamt hemställa, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета samt förelägga nästsammanträdande Riksdag sådan ändring i Lag om försäkringsrörelse den 24 juli 1903, att lagens stadganden rörande premiereservens beräkning dels vinner nödig klarhet och bestämdhet, dels så affattas, att tillämpningen af mindre solida beräkningsmetoder förebygges».

Den i motionen omförmälda vid densamma fogade bilaga är af följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts nådiga resolution i anledning af en till Kungl. Maj:t ingifven skrift, däruti direktionen för Svenska Lifförsäkringsanstalten Oden i underdånighet anhållit om nådig stadfästelse å af anstaltens generalförsamling den 2 sistlidne maj antagna bestämmelser om grunder för lifförsäkringsverksamheten;

öfver hvilken underdåniga ansökning kungl. försäkringsinspektionen afgifvit infor dradt underdånigt utlåtande; gifven Stockholms slott den 28 oktober 1904.

Kungl. Maj:t har i nåder låtit detta ärende Sig föredragas, och finner Kungl. Maj:t, som denna dag fastställt bolagsordning för Svenska Lifförsäkringsanstalten Oden, godt fastställa följande

»Grunder för Svenska Lifförsäkringsanstalten Odens försäkringsverksamhet.

Grunderna för beräkning af försäkringspremier och premiereserv.

1. Vid beräkning af försäkringspremier och premiereserv använder bolaget en räntefot af $3\frac{1}{2}$ procent och svenska allmänna dödlighetstabellen åren 1881—1890 med den förändring däri, att alla kvarlevande 89-åringar antagas dö under sitt 90:e år.

2. För hvarje försäkringsaftal beräknas *engångsnettopremien* A_x så, att den blir lika med kapitalvärdet per mille af bolagets förbindelse på grund af aftalet, och *årsnettopremien*, för 1,000 kronor, P_x , för det 6:te och de därpå följande åren, enligt formeln

$$P_x = \frac{A_x D_x + 6.72 (N_x - 1 - N_x + 4)}{N_x - 1 - N_n - 1}$$

där n betecknar det år, med hvilket premiebetalningen upphör; under de 5 första försäkringsåren är nettopremien = $P_x - 6,72$.

3. Nettopremien höjes med ett förvaltnings- och säkerhetstillägg, som ej öfverstiger 20 procent och ej understiger 5 procent, och de 5 första försäkringsåren dessutom med 6,72 per mille af försäkringssumman för att täcka anskaffningskostnaden. Den sålunda bildade *tariffpremi* är förfallen till betalning vid början af hvarje försäkringsår, men kan äfven betalas halfårs- eller kvartalsvis mot erläggande af ett tillägg, beräknadt på sätt öfverstyrelsen föreskrifver.

Premiereservens beräkning. För hvarje vid kalenderårets slut gällande försäkring beräknas tillgodohafvandet i premiereserven på grund af det antal år och månader försäkringen då varat; summan af dessa tillgodohafvanden tillsammans med summan af nettopremier, erlagda för tid fallande inom nästföljande kalenderår, upptages i årets bokslut såsom premiereserv.

Reglerna för återköp af försäkring, för påföljd af försummelse att erlagga premie samt för lämnande af förskott mot säkerhet i lifförsäkringsbref.

1. *Regler för återköp.* Försäkringstagare, som betalt minst 5 fulla årspremier och önskar upphöra med försäkringen samt därom hos bolaget gör anmälan senast inom ett år efter det den första oguldna premien bort erläggas, erhåller mot försäkringsbrevets inlämnande, *antingen*

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 7 Saml. 48 Häft.

kontant $\frac{9}{10}$ af sitt tillgodohafvande i premiereversen (återköpsvärdet), sådant det befinnes vid slutet af den tid, för hvilken premie blifvit erlagd, *eller ock* ett nytt försäkringsbref (fripolice) utan skyldighet att betala premier och lydande å det försäkringsbelopp, som motsvarar försäkringens *hela* tillgodohafvande i berörda premiereserv, betraktadt såsom engångsnettopremie.

2. Försummar försäkringstagare att erlægga premie inom en månad efter förfallodagen har försäkringen förfallit.

3. *Försäkring, som sålunda förfallit* till följd af bristande premiebetalning, kan inom ett år, efter det den första oguldna premien bort inbetalas, med likvid af ogulden premie jämte högst 6 procent ränta därå, återupplifvas, om försäkringstagaren jämte ansökan därom till bolaget insänder nytt läkarebetyg, och styrelsen vid pröfning därpå finner skäl vara att till ansökningen lämna bifall.

4. *Förskott* mot säkerhet i försäkringsbref beviljar bolaget, dock ej till högre belopp än försäkringsbrefvets återköpsvärde.

Grunderna för beräkning och fördelning af den vinst, som må tillkomma försäkringstagarna.

Berättigad till vinst är hvarje delegare i bolaget, hvars försäkring varit i gällande kraft minst 5 år och fortfarande gäller, då vinsten förfaller till betalning; dock att vinst ej tillkommer försäkringstagare vare sig vid kapitalförsäkring, eller vid donationsförsäkring, eller vid lifränteförsäkring, eller vid så kallade korttidsförsäkringar, eller vid försäkringar med stigande premie, eller å så kallade fripolicer.

Aktuarien uträknar årligen den vinstsumma, som under nästföljande år skulle utgå till de vinstberättigade under förutsättning, att vinstfördelningen fortfarande sker efter samma grunder, som under närmast föregående år följts. Denna beräkning jämte förslag till ändring i berörda grunder, därest han anser sådan erforderlig, öfverlämnar han till styrelsen, som med ledning af berörda uträkning och den vinst, bolaget under de gångna åren lämnat, uppgör förslag till den vinstsumma, som bör till de vinstberättigade utdelas, hvarefter förslaget, på sätt bolagsordningen bestämmer, pröfvas af öfverstyrelsen och bolagsstämman.

Vinsten fördelas mellan de vinstberättigade i förhållande till hvars och ens normalpremie, d. v. s. den helårspremie, som den försäkrade haft att betala, om premien skolat erläggas under hela försäkringstiden. Öfverstiger den till fördelning bestämda vinstsumman 10 procent af de

vinstberättigades sammanlagda normalpremie, fördelas öfverskottet i förhållande till hvarje vinstberättigads tillgodohafvande i premiereserven, sådan den befanns fem år före den dag, då vinsten är till betalning förfallen.

Den å hvarje försäkring belöpande vinst förfaller till betalning på årsdagen af försäkringens tecknande.

Huruvida bolaget må drifva försäkringsrörelse i utlandet.

Bolaget, som för närvarande drifver försäkring allenast i Sverige, skall, därest rörelsen utsträcker till utlandet, dessförinnan hos Konungen göra anmälan om hvilka beräkningsgrunder och försäkringsvillkor skola vid den utländska rörelsen tillämpas.» Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

OSCAR.

Hjalmar Westring.»

Vid behandling af detta ärende har lagutskottet haft tillfälle taga del af flere i här berörda fråga gjorda uttalanden, särskildt ett af »Svenska aktuarieföreningen» af den 18 nästlidne mars, hvilket är af följande lydelse:

»I 121 § i lag om försäkringsrörelse den 24 juli 1903 stadgas att premiereserven skall minst uppgå till skillnaden mellan kapitalvärdet af bolagets förbindelser på grund af löpande lifförsäkringar och kapitalvärdet af de nettopremier, som lifförsäkringstagarne må hafva att ytterligare erlægga. Att begreppet nettopremie ej blifvit i detta sammanhang otvetydigt bestämdt är helt visst en brist hos den i denna paragraf gifna regeln för premiereservens beräkning. Premiereserven utgör nämligen enligt denna bestämmelse skillnaden mellan två led, det ena kapitalvärdet af försäkringsbolagets förpliktelse, det andra kapitalvärdet af de försäkrades framtida förpliktelse (nettopremierna). Det förra af dessa led är fullt bestämdt, då detsamma följdriktigt endast kan betyda det närvarande värdet af försäkringssumman i det ögonblick detta värde skall bestämmas; däremot kan det senare ledet eller kapitalvärdet af nettopremierna ej anses vara entydigt bestämdt.

För de flesta svenska aktuarier torde den uppfattningen varit gällande, att begreppet nettopremie i detta sammanhang skulle tolkas på sådant sätt, att den vanliga nettopremiemetoden för premiereservens beräkning skulle vinna tillämpning. Emellertid kan ej förnekas att stadgandet i 121 § i meromnämnda lag, tolkadt efter ordalydelsen och ej i sammanhang med öfriga bestämmelser i lagen (48 och 99 §§), skulle kunna tillåta en anstalt att ur den konstanta årliga bruttopremien uttaga en mindre nettopremie under de första än under de senare försäkringsåren, hvarigenom premiereserven komme att afsevärdt nedbringas under det belopp, som skulle framkomma genom en beräkning enligt den vanliga nettopremiemetoden.

I det utkast till Lov om Försikringsselskaber, som af kommitterade afgafs till den norska regeringen den 23 december 1895, sökte man förebygga en sådan tolkning af begreppet nettopremie, att en varierande nettopremie skulle kunna uttagas ur en konstant bruttopremie. Enligt detta förslag skulle premiereserven nämligen beräknas på följande sätt:

»Premiereserven . . . skal svare til et Beløb lig den konstante (d. e. den under Hensyn til Dødelighed og Rentefod till Regnskabsdagen beregnede) Værdi af Forsikringens Paalydende med Fradrag af den konstante Værdi af de fremtidige Nettopræmier for samme Forsikring, alle Led beregnede efter den til Kontrolkontoret anmeldte Dødelighetstabel (i Tilfælde tillige Invaliditetstabel) og Rentefod, og uden at der af den aarlige Bruttopræmie maa udtages en anden Nettoværdi for det eller de første end for de senere Aar.»

En af anledningarna till att försäkringsanstalter ur en konstant bruttopremie beräkna nettopremien under några af de första åren lägre än under de följande är den, att man dymedelst på bekostnad af premiereserven kan bestrida de med anskaffningen af försäkringar förenade kostnaderna.

De kostnader, som ett lifförsäkringsbolag får vidkännas för en försäkrings afslutande i form af provisioner till agenter, arfvoden till läkare m. m., betalas af bolagen i förskott för att sedan småningom betäckas af bruttotillägget eller den s. k. belastningen å nettopremierna. Då denna förskottsbetalning är betungande, särskildt för yngre lifförsäkringsbolag, började man redan tidigt använda sådana metoder för beräkningen af premiereserven, att afsättningen till densamma under kortare eller längre tid blef mindre än den utan hänsyn till anskaffningskostnaderna skulle hafva blifvit. Den så uppkomna minskningen i premiereserven amorterades enligt olika metoder under den följande försäkringstiden.

År 1863 framställdes af aktuarien i lifförsäkringsbolaget Germania i Stettin d:r A. Zillmer i en afhandling, »Beiträge zur Theorie der Prämienreserve», en matematisk teori för beräkningen af premiereserven med hänsyn till anskaffningskostnaderna. Metoden har efter sin upphofsman fått namnet den zillmerska, liksom likartade metoder ofta benämnas »zillmering». Zillmers metod består till skillnad från den vanliga nettopremiemetoden däruiti, att »man beräknar nettopremien för en försäkring så, att den under det första året är ett visst belopp lägre än under de följande åren» (l. c. sid. 11). Denna minskning i nettopremien motsvarar det belopp, som tages ur premiereserven för att bestrida försäkringens anskaffningskostnader.

För att denna metod ej skall äfventyra ett bolags soliditet måste emellertid afdraget från premiereserven begränsas. Zillmer själf föreslog med hänsyn till sin tids förhållanden som maximum för afdraget 1 till $1\frac{1}{4}$ procent af försäkringssumman.

Såsom ett från matematisk synpunkt oundgängligt villkor fastslår Zillmer vidare, att afdraget ej får öfverstiga skillnaden mellan första årspremien och samma års dödsrisk. För att icke öfverträda denna nödvändiga regel hafva vissa bolag med syfte att få afdragsprocenten högre, gjort den utvidgningen af Zillmers metod, att den lägre nettopremien beräknas icke blott för det första försäkringsåret, utan äfven för flere af de följande, ja, under ända till fem år. En dylik metod är den af svenska lifförsäkringsanstalten Oden använda, enligt hvilken ur den konstanta bruttopremien uttages en lägre nettopremie under de fem första försäkringsåren, hvarigenom afdragsprocenten vid femte årets slut uppgår till omkring 3 procent eller ungefär $2\frac{1}{2}$ gånger den procent, som Zillmer på sin tid ansåg kunna vara den högsta tillåtna.

Lagstiftningen har numera i flere länder medgifvit under olika former ett afdrag från försäkringsfonden för att betäcka anskaffningskostnaderna.

I den tyska »Gesetz über die privaten Versicherungs-Unternehmungen vom 12. Maj 1901» stadgas i § 11 följande:

»..... Auch ist anzugeben ob und in welchem Masse bei der Berechnung der Prämienreserven eine Methode angewandt werden soll, nach welcher anfänglich nicht die volle Prämienreserve zurückgestellt wird, wobei jedoch der Satz von zwölf einhalb per Mille der Versicherungssumme nicht überschritten werden darf....»

De svenska och danska försäkringslagarne åter tillåta afdrag under annan form. Enligt 48 och 99 §§ i den svenska lagen stadgas, att »kostnad, som under loppet af ett räkenskapsår användts till anskaffande

af nya lifförsäkringar, må i balansräkningen uppföras som tillgång, dock icke till högre belopp än en och en half procent af summan af de under året anskaffade och på bolagets eget ansvar bibehållna, i kraft varande lifförsäkringar, lifränteförsäkringar oräknade. Har anskaffningskostnad för något år sålunda uppförts såsom tillgång, skall den afskrifvas med minst en femtedel hvarje år.»

De för detta medgifvande föreskrifna villkor, att anskaffningskostnaderna skola synliggöras genom att uppföras som tillgång och att ej mer än sammanlagdt 5% af inbetaldt aktie- eller garantikapital må för något år utdelas till aktieägare eller garanter och försäkringstagare, förr än desamma fullständigt afskrifvits, torde man hafva rätt att anse som uttryck för en lagens syftning att skänka häfd åt nu allmänt vedertagna metod för premiereservens beräkning, och att medgifvandet för den anstalt, som tillgodogör sig detsamma, i hvarje fall skulle hafva karaktären af en för dess första verksamhetsperiod anpassad öfvergående anordning. Enligt den af svenska lifförsäkringsanstalten Oden använda beräkningsmetoden kommer emellertid ej beloppet af det gjorda afdraget till synes.

Den praktiska betydelsen af Odens metod blir fullt klar, om man undersöker dess inverkan på premiereservens storlek. I den af herrar S. Palme och C. Wallis afgifna motionen jämföres premiereversen enligt samma metod och enligt vanliga nettopremiemetoden. Man finner vid dylik jämförelse, att premiereserven enligt Odens metod alltid och utan undantag, så länge premiebetalningen pågår, är mindre än premiereserven, beräknad enligt den vanliga nettopremiemetoden. Skillnaden kan tänkas uppgå till tre procent af ett bolags hela i kraft varande lifförsäkringssumma och äfven för bolag, som nått en ansenlig utveckling, till trettio procent eller ännu mer af hela premiereserven.

Rättigheten att från premiereserven draga så betydliga belopp leder vid en dylik methods användning lätteligen därtill, att ett bolag, som använder densamma, låter utgifterna, särskildt anskaffningskostnaderna, växa, då medel till deras betäckande så lätt kunna erhållas. Ett dylikt slöseri sker emellertid alltid på de försäkrades bekostnad, hvarför en hög zillmeringsprocent i regeln visat sig bidra till att för allmänheten fördyra försäkringarna. Så länge anskaffningskostnaderna emellertid hållas vid måttliga belopp, kan under den första tiden med så högt afdrag som 3 procent uppstå afsevärda öfverskott, som vilseleda uppfattningen om bolagets ställning och (till äfventyrs i reklamens tjänst) skulle kunna användas till öfver höfvan stora vinstutdelningar. Dessutom kan en härigenom möjliggjord konkurrens — om agenterna

genom höga provisioner, om försäkringstagarna genom höga vinstutdelningar af skenbara öfverskott — framkalla ett tvång på en anstalt, som tillämpar solidare beräkningsgrunder, att af konkurrensskäl öfvergå till mindre solida.

Alldenstund 121 § i lagen bör ha sådan lydelse, att den icke strider emot 48 och 99 §§, och zillmering icke synes öfverensstämma med lagens syftning, sådan denna kommit till uttryck i sistnämnda §§, bör detta äfven klart framgå af 121 §, och får Svenska Aktuarieföreningen framhålla, att 121 § skulle kunna förtydligas exempelvis genom sådant tillägg, att försäkringspremiens öfverskott öfver nettopremien ej under de första försäkringsåren får vara större i förhållande till nettopremien än under de senare.

Om sådan ändring af 121 § icke skulle anses önskvärd eller möjlig att genomföra, torde i samma § zillmering uttryckligen böra tillåtas samt medgifvandet i 48 och 99 §§ om anskaffningskostnadernas uppförande såsom tillgång i stället utgå.

Det första af dessa alternativ innebär endast ett förtydligande af lagen, utan att ändra den princip, som angifves genom medgifvandet i 48 och 99 §§ angående anskaffningskostnaderna.

Det andra alternativet förutsätter däremot i detta afseende en principiell förändring af lagen.»

Lagens stadgande om skyldighet för försäkringsbolag att såsom skuld upptaga premiereserv afser att skapa trygghet därför, att den del af bolagets premier och öfriga inkomster, som efter rationella beräkningsgrunder erfordras för fullgörande af bolagets först längre fram i tiden förfallande förpliktelse till försäkringstagarna, blifver för sådant ändamål reserverad.

*Utskottets
yttrande.*

De af motionärerna och i svenska aktuarieföreningens utlåtande åberopade utredningar och beräkningar, hvilkas riktighet utskottet icke är i tillfälle kontrollera, synas emellertid gifva anledning till tvifvel, huruvida de i 121 § lagen om försäkringsrörelse gifna föreskrifter angående premiereservens beräkning innebära tillräcklig säkerhet för, att ett lifförsäkringsbolags premiereserv skall fullt förslå för sitt ofvan angifna ändamål och sålunda medföra den därmed afsedda tryggheten för försäkringstagarna.

Den premie, försäkringstagaren enligt försäkringsaftalet erlägger till bolaget — »bruttopremien» eller »tariffpremien» — består som bekant af två delar: »nettopremien», som enligt den af bolaget valda räntefot och dödlighetstabell matematiskt täcker bolagets beräknade risk, och »bruttotillägget» eller »belastningen», som är afsedd att täcka dels förvaltningskostnaderna, dels risken däraf, att beräkningarna i ett eller annat afseende slå fel.

Nu stadgar lagen, att premiereserven hos ett lifförsäkringsbolag skall minst uppgå till skillnaden mellan kapitalvärdet af bolagets förbindelser till försäkringstagarna och kapitalvärdet af de nettopremier, som lifförsäkringstagarna må hafva att ytterligare erlägga. Ju högre nettopremierna och alltså deras kapitalvärde beräknas, desto mindre blir följaktligen premiereserven, desto mindre blir det belopp, bolaget är skyldigt reservera till fullgörande af framtida förpliktelser. Huru nettopremien skall beräknas, därom innehåller lagen icke någon föreskrift vidare, än att den skall beräknas efter de grunder — särskildt den räntefot och dödlighetstabell —, som af Kungl. Maj:t fastställas.

Om nu de af svenska aktuarieföreningen gjorda uttalanden äro riktiga, skulle det kunna inträffa, att af två bolag, som båda använde samma räntefot och samma dödlighetstabell och som åt alldeles samma försäkringstagare lämnat lika stora försäkringar med alldeles samma försäkringsformer, likväl det ena, med tillämpning af det premieberäkningssätt, som Kungl. Maj:t för visst fall godkänt, sluppe undan med en ända till trettio procent lägre premiereserv än det andra bolaget, som använde den af aktuarieföreningen såsom »den vanliga» betecknade beräkningsmetoden.

Ett sådant resultat har utskottet funnit vara hvarken öfverensstämmande med syftet af 121 § försäkringslagen eller i och för sig tillfredsställande. Det synes ock omintetgöra verkan af stadgandena i lagens 48 och 99 §§, i hvad de afse att begränsa rätten att uppföra anskaffningskostnader såsom tillgång. Tillåter man i fråga om premiereserven ett beräkningssätt, som väsentligt minskar denna ett försäkringsbolags viktigaste skuldpost, blir det möjligt för bolaget att kringgå nämnda föreskrifter i §§ 48 och 99.

Det synes därför vara önskvärdt, att 121 § försäkringslagen kunde fullständigas med en bestämmelse i syfte att, om icke föreskrifva ett visst sätt för nettopremiens beräkning, dock utesluta sådana beräkningssätt, som icke kunna anses med lagens anda och mening öfverensstämmande. Måhända kunde detta syfte vinnas genom att, såsom aktuarieföreningen i nära öfverensstämmelse med 1895 års norska lagförslag

ifrågasatt, stadga, att hvarje försäkrings nettopremie skall utgöra en under hela försäkringstiden konstant procent af bruttopremien.

Utskottet tilltror sig emellertid icke att angifva någon bestämd lösning af denna försäkringstekniska fråga såsom den rätta, utan anser, att detta lämpligen bör öfverlämnas till Kungl. Maj:ts pröfning.

Med stöd af det anförda hemställer alltså utskottet,

att Riksdagen, med anledning af förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida icke de i lagen om försäkringsrörelse af den 24 juli 1903 gifna stadganden rörande premierreservens beräkning, i hvad de afse lifförsäkring, behöfva ändras eller förtydligas i syfte att fullt trygga försäkringstagarnes intressen, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill förhållandena må gifva anledning.

Stockholm den 28 april 1905.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Herr *Wiklund* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
